

ZAVIČAJNI MUZEJ U TUZLI

ČLANCI
I
GRAD A

ZA KULTURNU ISTORIJU ISTOČNE BOSNE

Knjiga I

TUZLA 1957

Poštovana drugarice uredniče!

Dobio sam Vaše pismo u kojem ste me pozvali na saradnju u Vašoj publikaciji. Suviše malo vremena ste mi ostavili da bih mogao da udovoljim Vašem traženju, ali ste u pismu dali jednu ideju koja se može ostvariti ubuduće i koju mogu koristiti i svi ljudi iz Tuzle kojima bude pri ruci ogromni dokumentacioni materijal iz Narodno-oslobodilačke borbe Tuzlanskog okruga.

Za obradu toga materijala potrebno je vremena, tim prije što će Vaš časopis tretirati osim čisto muzeološke problematike i istoriska zbivanja iz dalje i bliže prošlosti tih krajeva, a istoriski obrađeni spisi zahtevaju određeni način pisanja za koji je potrebno mnogo više vremena nego što ste mi ga dali.

Međutim, ja smatram da naši muzejski i istoriski časopisi u svojim pojedinim rubrikama mogu imati i kratke napise koji po načinu obrade ne moraju odgovarati onim dugim dokumentovanim naučnim istoriskim analizama. Ako ti kratki napisi počivaju na istoriskoj istini, koju autori mogu crpiti iz sopstvenog ili tuđeg sećanja, ili pak na pisanim dokumentima, oni bi mogli da osveže naše istoriske časopise i da daju pojedine istoriske epizode u novom svetlu, življe i aktuelnije nego što je to daju duge istoriske analize koje su neophodne, ali ma kako naučno obrađene, često su suvoparne.

Preda mnom se nalaze tri dokumenta iz rata sa vašeg područja. Dovoljno ih je samo objaviti uz najkraći komentar, pa da se stekne živa slika o nekim epizodama iz rata koje mnogo govore.

Evo prvog dokumenta:

Original se nalazi u arhivi V. I. I.
Br. Reg. 6—8, K. č-12

ZAPISNIK

Sjednice vojnog zasijedanja komandira četa i vodnika
1. bataljona Ozrenskog četničkog odreda, održane na dan
7-IX-1942. godine sa sledećim dnevnim redom:

1. — Izvoz i uvoz (kisele jabuke, drvo itd.).—
2. — Čuvanje oružja i municije (nabavka i zaduživanje).—

3. — Stanje Rečice i lijek za istu.—
4. — Važnost pojedinih dijelova naših položaja.—
5. — Komanda pozadine.—
6. — Izvršenje naređenja.—
7. — Zaposlenje na radovima našeg stanovništva u N. D. H.—

8. — Manevar sa ljudstvom i oružjem.—
9. — Čitanje naređenja.—
10. — Izveštaji komandira četa.—

1. — Po pitanju izvoza kiselih jabuka svi su se složili da se dozvoli izvoz divljih kiselih jabuka po ustaljenoj cijeni.— Svi su zaključili da se ne dozvoli da pojedinci nose sobom u Maglaj, nego da se ovo proda određenim licima na Jablanici.— Složili su se i u tome da se trgovcu koji bude kupovao jabuke na Jablanici dadne zarada 50 dinara po metru.— Ima se dozvoliti da jabuke kupuju Đuro Simić i Milko Đurić na Jablanici a na teritoriji 1. čete da komandir nađe lice za ovo i isto ovlasti i vodi kontrolu na istim.— Cijena jabukama ima biti 3,5 dinara dok se proveri cijena u Maglaju koja će se naknadno ustanoviti.— U pogledu prodaje vlastite šume zaključeno je: da se ne dozvoli prodaja rastove šume uopšte a ostale šume dozvoliti u ograničenoj mjeri najnužnijima i to samo iz Rakovca Donjega onima koji imaju više šume.— Dozvole za ovo izdavače štab bataljona u sporazumu sa komandrom čete sa dotične teritorije.— Petru Božiću dozvoliti izvoz od 1 m daske po naplati globe od 1500 dinara.— Slažu se sa time da se traži od štaba odreda odobrenje za izvoz 20 komada borović greda po cijeni od 3000 dinara a za snabdijevanje štaba bataljona i za davanje poreza (razreza) štabu odreda.—

2. — U pogledu čuvanja oružja i municije rešeno je: za svaki opaljeni metak bez odobrenja platiti 30 dinara globe a za namerno opaljenje metka još 3 dana zatvora.— Za čišćenje oružja od odgovaraju desetari i vodnici.— Zadržati da vlasnici pušaka, iako im nisu stalno u rukama, vode računa o njima i dasu na prvom mjestu odgovorni za njihovu ispravnost.— Dase zaduže borci sa bombama i sa vlastitom municijom koju imaju.— Da se pozovu na odgovornost i dase kazne time da kupe puške Andrija Šimić, Savo Panić, Stjepan Stevanović i Petko Savić, pošto su svoje upropastili.—

3. — Po pitanju stanja Rečice rešeno je: da knez Rečice nesmije da dijeli pozive i druge razne opomene stanovnicima.— Posjeta osnovne škole u Maglaju da se zabrani djeci iz Rečice.— Da se radnici sa bunkera povuku i da više ni jedan nesmije ići na rad na Hrvatske bunkere.— Da se izvjesnim licima iz Rečice zabrani odlazak u Maglaj.— Stavlja se u dužnost vodniku Peri Maljenoviću da se stara da u Maglaj ne idu lica bez naše proputnice.—

4. — Dase Frca osigura što bolje radi eventualnog prekida primirja sa snagama 2 i 3 čete.— Dase izrade zemunice na Frca.—

5. — Za komandanta pozadine ovoga bataljona jednoglasno je određen brat Drago Đurića iz Bukovice.—

6. — Stavlja se primjedba 2 četi za površno izvršenje naređenja.—

7. — Zaposlenje da se sada ne dozvoli nikome do daljnijega.—

8. — Zaključeno je da se izvrši manevar sa ljudstvom i oružjem sa krila na krilo.—

9. — Naređenja pročitana i data su uputstva.—

10. — Izvještaji podnešeni i saslušani.—

Komandir 1 čete da dadne Peru Arsenovića a komandir 2 čete Milana Spasića da rade poslove Vojinu Bjeloševiću za ono vrijeme kada trebaju na dužnosti da budu.—

Svi su jednoglasno odobrili dase predsjedniku opštine Vojinu Bjeloševiću odobri 5 metara sijena od sijena koje je svojina ovoga bataljona a nalazi se na njivi Osme Obralića.—

Predsjednik opštine,
Vojin Bjelošević, s. r.

Komandant
Jovan Bojkonović, s. r.

Komandiri četa:

1. — M. Sirković, s. r.
2. — Pred. L. Nikolić, s. r.
3. — Luka Jović, s. r.

(M. P.)

Slede vodnici:

Trebalo bi uz taj dokumenat objaviti dokumenta o tome šta u to isto vreme rade majevički, birčanski i tuzlanski partizani pa da nam ponovo sveže iskrsne pred oči mučka izdaja četnika. Dok partizani dosledno vode žilavu borbu protiv okupatora i Paveličeve zloglasne države, ovi izdajnici diskutuju o izvozu jabuka, o izvozu drveta, a tobožnja borba im se sastoji u šetnji »ljudstva sa krila na krilo«.

Drugi dokumenat:

Prepis

Original se nalazi u V. I. I. K. 1743

MOLBA

Andrije Markovića čiče bivšeg
borca šeste bosanske brigade,
radi demobilizacije

ŠTABU TREĆEG KORPUSA N. O. V. I P. O. J.

u Tuzli

Kao borac dobrovoljac, stupio sam u Šekovički partizanski odred 16 novembra 1941 godine, gde se i danas nalazim. Kako sam izranjen i iscrpljen te zbog toga nisam u stanju odgovoriti svojoj vojnoj dužnosti, a nebi mogao ni neku drugu službu vršiti pa podnoseći i ovo lekarsko uverenje u prepisu, Molim naslov dame razreši svake dužnosti vojne i svake druge.

Unapred se odričem traženja ma ikakve naknade za izgubljeno zdravlje ili upropašćeno imanje.

Andrija Marković čiča

U Tuzli dne 4 dec. 1944 god.

VOJNA OBLAST

III KorpUSA NOVJ

br. 257/44

7-XII-1944

Prepis uvjerenja

VOJNA OBLAST

III KorpUSA NOVJ

br. sl.

9-XI-1944

Komandi birčanskog Područja**Položaj**

Danas je pregledan drug Andrija Marković, te je kod istog pronađeno sledeće:

U lijevom ramenom zglobu, koji je deformiran, rentgenološki je utvrđeno: zglobna površina glave humerusa nije ravna nego nazupčena, sa svoje lateralne strane. Glava humerusa ne prileže zglobnoj površini lopatice, nego je spuštена i priljubljena uz pržni koš. Gornja trećina cjevanice humerusa deformisana je kao posljedica frakture.—

Usled tih promjena bolesniku nije moguće da izvаđа kretnje u ramenom zglobu, niti je to moguće popraviti. Što se tiče desnog ramenog zgloba, koji je kontuzovan, mišljenja sam, da se radi osim kontuzije i o reumatičnim promjenama. Drugi prst desne noge je ankilotičan, te sam mišljenja da bi ga trebalo amputirati, jer radi svog položaja (fleksija) smeta bolesniku pri hodu.—

S. F. — S. N!

Šef sanitetskog ostsjeka
potpis nečitljiv

Pečat sa petokrakom zvijezdom
Da je prepis vjeran originalu jemči podnosilac.

Andrija Marković je iscrpljen ratom, izmoren dugim marševima, glađu i ljutim okršajima. Iz lekarskog uverenja se vidi da mu je ramena kost od ranjavanja deformisana, prsti na nogama smetaju mu pri hodu — treba ih seći . . . U kosti se uvukao reumatizam. Andrija Marković je dao sve što je mogao. I kada je video da je kraj rata, on moli da se odmori, ali kaže: »Unaprijed se odričem traženja ma kakve naknade za izgubljeno zdravlje ili upropašćeno imanje«. Kakav istinski patriotizam, kakav samopregor i samoodricanje! Na takvim primerima mogu se učiti pokolenja.

*

Treći dokumenat:

Prepis

Original u V. I. I. — K. 1743

Tifa Ahmetbegović iz D. Dubrave
moli otpust iz komore volova ili
otпуст muža Nurije iz 16 musl.
brigade.

Komandi područja u

Tuzli

Niže potpisana javljam sl. naslovu da sam poslala u komoru 21 brigade 2 vola i kola i djevera od 12 godina i to 8 marta o. g. koji se do sada nijesu vratili iz komore. Priča se da se oni nalaze oko Sarajeva a za mog djevera — djete — da je vrlo slabog izgleda i stanja.

Moj se muž Nurija nalazi u part. redovima 16 musl. brigade i zato što sam siromašnog stanja a imam 5 (petoro) sitne djece poslala sam naslovu molbu za oslobođenje mog muža od vojne dužnosti. Naslov je tu molbu povoljno rešio da se moj muž otpusti i upućen je nalog za otpuštanje mog muža iz 16 musl. brigade još u mjesecu januaru o. g. ali dodanas nije ga brigada otpustila.

Ja sam jedina i bez sposobne muške glave sa 5 sitne djece i u neprilici sam, jer sam bez volova, koji su cijelo moje imanje i pomoću kojih izdržajem djecu orući sebi i drugom.

Molim s. naslov da mi pomogne doći do volova i da naredi neka mi se isti povrate ili da mi povрати muža. Dakle od dva hranitelja neka mi povрати jednog: volove ili muža.

U nadi da će mi sl. naslov molbi udovoljiti i neće dozvoliti da i dalje patim — unapred zahvaljujem.

S. F. — S. N!

D. Dubrave, 26-III-1945 g.

Tifa Ahmetbegović
supruga Nurije

Možda bi neki novinar — kozer pokušao izvući iz ovog na izgled šaljivu stranu dokumenta. Zaista, može zvučiti duhovito ovo mesto gde Tifa kaže: »Molim naslov da mi pomogne doći do volova... ili da mi vrati muža. Dakle, od dva hranitelja neka mi povrati jednog volove ili muža«.

Ali uvredili bi Tifu i hiljade majki koje su u ratu dale žrtve kao Tifa. Muž joj je u brigadi, a na leđima petoro dece. Zato je to dokumenat o potresnoj tragediji koju rat unosi u svaku porodicu, u dušu čoveka.

Završavam. Nadam se da ću za Vaš sledeći broj izdvojiti jednu celinu dokumenata i obraditi jedno celovito pitanje ili događaj iz doba Narodnooslobodilačke borbe u tuzlanskom kraju.

Pukovnik Čejvan Idriz